Ved Stranden 18
DK-1061 København K

www.norden.org

NORDISKE ARBEJDSPAPIRER

POHJOISMAISET TYÖASIAKIRJAT

Pohjoismaisten hankkeiden vaikutus

Selvitys hankkeiden toteutuksesta ja vaikutuksesta

Claus C. Rebien

<http://dx.doi.org/10.6027/NA2015-904>
NA2015:904
ISSN 2311-0562

Pohjoismaiden ministerineuvosto on myöntänyt tukea tämän asiakirjan julkaisemiseen. Asiakirjan sisältö ei välttämättä edusta Pohjoismaiden ministerineuvoston kantaa, näkemyksiä tai suosituksia.

JOULUKUU 2014
POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

POHJOISMAISTEN HANKKEIDEN VAIKUTUS

COWI

JOULUKUU 2014
POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

POHJOISMAISTEN HANKKEIDEN VAIKUTUS

PROJEKTINRO	A053390
ASIAKIRJANRO	1
VERSIO	1.0
JULKAISUPÄIVÄ	3.12.2014
LAATIJA	HWJO, CCRN
TARKISTAJA	BIM
HYVÄKSYJÄ	CCRN

SISÄLLYS

1	Johdanto	7
2	Tutkimusmenetelmä	8
2.1	Hankkeiden valinta ja selvityksen tarkastelunäkökulma	8
3	Selvitys tarkastelluista hankkeista	11
3.1	Hankkeiden kuvaus	11
3.2	Tulokset	12
3.3	Käsittely	19
4	Päätelmät	21
4.1	Yleispäätelmä	21
4.2	Yksityiskohtaiset päätelmät	22

LIITTEET

Liite A	Arviointikehys	25
Liite B	Tarkasteltavat hankkeet	28

1 Johdanto

Pohjoismaiden neuvoston tarkastuskomitea on pyytänyt valitsemaan tarkastelun kohteeksi joitakin hankkeita ja selvittämään niiden toteutusta ja vaikutusta. Tässä alustavassa raportissa esitellään COWIn touko–marraskuussa 2014 tekemän selvityksen tulokset. Luonnos toimitetaan Pohjoismaiden neuvoston sihteeristöön kommentoitavaksi. Kun sihteeristön kommentit on saatu, raportti muokataan lopulliseen muotoonsa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston projektitoiminta on mittavaa, ja projekti- ja ohjelmatoiminnan osuus budjetista on yli puolet. Pohjoismaiden neuvoston tarkastuskomitea on käynnistänyt tämän nojalla selvityksen tarkastelun kohteeksi valittujen hankkeiden toteutuksesta ja vaikutuksesta.

Selvityksen kohteeksi on valittu ympäristöalan sekä sosiaali- ja terveysalan hankkeita (jotka ovat päättyneet kaudella 2011–2013). Selvityksessä painotetaan erityisesti a) hankkeiden pohjoismaista hyötyä, b) mahdollista poliittista seurantaa ja c) sitä, miten tuloksia ja myönteisiä vaikutuksia on tuotu suuren yleisön tietoisuuteen ja saataville.

Selvitys käsittää 23 sattumanvaraisesti valittua hanketta, jotka ovat päättyneet kaudella 2011–2013.

Raportti koostuu johdannosta ja seuraavista luvuista:

- › Luvussa 2 kuvataan selvityksessä käytettyä tutkimusmenetelmää.
- › Luvussa 3 esitellään selvityksen tulokset.
- › Luvussa 4 esitetään selvityksen päätelmät.

2 Tutkimusmenetelmä

Selvitys on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena, jossa tarkastellaan hankesalkusta valittuja hankkeita. Tutkimus pohjautuu erityyppisiin hankeasiakirjoihin, joita puolessa tapauksista on täydennetty hankevetäjien kvalitatiivisilla puhelinhaastatteluilla.

Toimeksiannon raja-
us

Tarkasteltavat hankkeet on valittu seuraavien toimeksiannossa määriteltyjen kriteerien perusteella:

- Hankkeet on saatettu päätökseen kaudella 2010–2013.
- Mukana on sekä ympäristöalan että sosiaali- ja terveysalan hankkeita, kumpiakin lähtökohtaisesti yhtä paljon.
- Hankkeet ryhmitellään kolmeen budjettiluokkaan: pienet (< 200 000 DKK), keskikokoiset (200 000–400 000 DKK) ja suuret hankkeet (> 400 000 DKK). Mukana on lähtökohtaisesti yhtä monta kuhunkin budjettiluokkaan kuuluvaa hanketta.

2.1 Hankkeiden valinta ja selvityksen tarkastelunäkökulma

Tarkasteltavien
hankkeiden valinta
bruttolistalta

Selvitykseen sisällytettiin kaikkiaan 24 hanketta kaikki keskeiset hankkeet käsittävältä bruttolistalta. Pohjoismaiden neuvoston sihteeristö huolehti bruttolistan laadunvarmistuksesta, kuten siitä, että kaikki olennaiset hankkeet olivat mukana luettelossa ja että niiden tiedot olivat ajan tasalla. Valintakriteerejä tarkistettiin laatuvarmistetun bruttolistan perusteella, jotta selvitykseen valittavat hankkeet kuvastaisivat mahdollisimman hyvin koko hankesalkkua ottaen huomioon muun muassa sektoreiden hanketoimintaan käyttämän kokonaisbudjetin. Tästä syystä päätettiin, että tarkasteltavista hankkeista kolmen neljäsosan tulisi olla ympäristöhankkeita ja yhden neljäsosan sosiaali- ja terveysalan hankkeita. Lisäksi sosiaali- ja terveys-hankkeet päätettiin jakaa ainoastaan keskikokoiseen ja suureen budjettiluokkaan ja sisällyttää selvitykseen etupäässä suuren budjettiluokan hankkeita, mikä kuvaa parhaiten hankkeiden jakaumaa projektisalkussa. Lopullisella bruttolistalla ei ollut mukana yhtään vuonna 2010 päättynyttä hanketta, sillä muutammat alustavassa luettelossa mukana olleet hankkeet poistettiin listalta laadunvarmistuskierroksella.

Konkreettiset hankkeet valittiin tämän jälkeen sattumanvaraisesti Excelin satunnaisotantatoiminnolla mutta kuitenkin siten, että edellä mainitut kriteerit täyttyivät. Alaluvussa 3.2 esitetyt tulokset pohjautuvat näihin sattumanvaraisesti valittuihin hankkeisiin. Tarkasteltavat hankkeet muodostavat niin sanotun ositetun satunnaisotoksen. Otos on liian suppea, jotta tilastollisesti voitaisiin taata, että valitut hankkeet edustavat koko hankesalkkua. Mikäli tavoitteena olisi ollut tilastollisesti edustava tutkimus, siinä olisi pitänyt olla mukana enemmän hankkeita, jolloin tehtävä olisi ollut laajuudeltaan aivan toisenlainen. Tarkasteltavia hankkeita voidaan sen sijaan pitää tapausesimerkkeinä kaikista hankesalkkuun sisältyvistä projekteista. Tapaustudkimus on yleisesti ottaen hyvä metodologinen lähestymistapa, kun jotain yksittäistä ongelmaa halutaan tarkastella kvalitatiivisen syväluotaavasti. Menetelmä ei välttämättä kerro tutkittavan ilmiön laajuudesta, mutta tutkimus paljastaa, onko kyse ylipäättään haasteesta.

Aineiston keruu

Ennen tarkasteltavien hankkeiden valintaa olettamuksena oli, että selvityksessä tarvittavat tiedot ja asiakirjat olisivat tietyssä määrin saatavilla Pohjoismaiden ministerineuvoston, Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen (NVC) ja Pohjoismaisen kansanterveystieteen korkeakoulun (NHV) tietokannoissa. Selvitystyötä varten pyydettiin siksi Pohjoismaiden neuvoston sihteeristön välityksellä asiakirjoja, jotka heijastelevat kaikkien hankkeiden kolmea päävaihetta eli 1) valmistelua/hakemista, 2) toteutusta ja 3) päätöstä. Mainituissa laitoksissa hankkeen yhteyshenkilönä tai käsittelijänä toimiva henkilö toimitti tämän jälkeen COWIin mahdollisimman paljon sekä ennalta pyydettyä aineistoa että tukimuksen kannalta olennaista täydentävää aineistoa.

Kaikkien pyydettyjen asiakirjojen hankkiminen kaikista selvitykseen valituista hankkeista osoittautui vaikeaksi, mikä on vaikuttanut alaluvussa 3.2 esiteltävien tulosten perusteisiin: joitakin pohjoismaisen hyödyn kriteerejä voidaan tiedonpuutteen vuoksi valottaa vain hyvin niukasti. Kun kaikista 24 hankkeesta oli saatu kirjallista aineistoa, kävi lisäksi ilmi, että yksi selvitykseen valituista hankkeista ei ollut lainkaan käynnistynyt ja projektivarat olivat palautuneet takaisin, vaikka hanke oli merkitty laatuvarmistetulla bruttolistalla päätökseen saatetuksi. Mainittu hanke jätettiin näin ollen pois selvityksestä, joten lopullisessa otoksessa on mukana 23 hanketta.

Selvityksen avain- asiakirjat

Seuraavasta diagrammista käyvät ilmi tarkasteltuihin hankkeisiin liittyvät pääasiakirjat sekä se, miten suuressa osassa hankkeita kyseinen asiakirjatyyppe on toiminut selvityksen pohjana.

Kuva 2.1 Niiden hankkeiden lukumäärä, joista pääasiakirjat saatiin selvitystä varten

Mainittujen asiakirjojen lisäksi selvityksessä on käytetty hankesopimuksia, tarjouskilpailuaineistoa, lehdistötiedotteita, asiantuntijaraportteja, kutsuja, esityslistoja, sähköpostikirjeenvaihtoa jne.

Asiakirjojen systemaattinen läpikäynti

Tarkasteltuihin hankkeisiin liittyvät asiakirjat käytiin systemaattisesti läpi yksityiskohtaisen arviointikehyksen pohjalta. Arviointikehykseen sisältyvien kysymysten avulla voitiin vertailla ja arvioida tarkasteltavia hankkeita pohjoismaiseen hyötyyn, poliittiseen seurantaan sekä tulosten ja vaikutusten näkyvyyteen ja saatavuuteen liittyvien kriteerien pohjalta. Kriteerit on palasteltu useisiin alakysymyksiin, ja arviointikehys on kokonaisuudessaan liitteenä A.

Täydentävät haastattelut

Asiakirjojen läpikäynnin jälkeen hankevetäjiä haastateltiin puhelimitse puolessa tapauksista, jotta saataisiin vivahteikkaampi kuva siitä, minkälaista pohjoismaista hyötyä hankkeista on saatu ja miten ne ovat sitä tuottaneet. Haastateltavat valittiin sattumanvaraisesti kaikista budjettiryhmistä ja molemmilta sektoreilta. Työn rajaamiseksi selvityksessä on haastateltu ainoastaan hankevetäjiä eikä siis muiden sidosryhmien edustajia tai projektien tulosten vastaanottajia/käyttäjiä. Haastatellut hankevetäjät antavat omista hankkeistaan yleensä – täysin odotetusti – suhteellisen myönteisen arvion. Tätä ”puolueellisuutta” on pyritty menetelmänäkökulmasta tasapainottamaan kirjoituspöytätyöskentelyllä ja asiakirjojen läpikäynnillä.

Kokoukset

Selvityksen edetessä käytiin ad hoc -puhelinneuvotteluja sekä pidettiin kaksi kokousta Pohjoismaiden neuvoston sihteeristön kanssa. Lisäksi raportin alustavat päätelmät esiteltiin Pohjoismaiden neuvoston tarkastuskomitealle Ruotsin valtiopäivätalossa 27. lokakuuta 2014.

3 Selvitys tarkastelluista hankkeista

Tässä luvussa kuvataan ensin hankesalkkua ja tarkasteltavia hankkeita (alaluku 3.1), esitellään selvityksen tulokset (alaluku 3.2) ja esitetään lopuksi huomioita asioiden käsittelystä Pohjoismaiden neuvostossa (alaluku 3.3).

3.1 Hankkeiden kuvaus

Kuva 3.1 esitetään yleiskuva koko hankesalkusta sekä tarkastelun kohteena olleista 23 hankkeesta. 0 käyvät ilmi tarkastellut hankkeet sekä se, minkä hankkeiden edustajia on haastateltu selvityksen yhteydessä.

Kuva 3.1 Hankesalkku ja tarkasteltavat hankkeet

Sektorit	Hankkeiden lukumäärä	Budjettiluokka			Päättymisvuosi		
		< 200 000 DKK	200 000–400 000 DKK	> 400 000 DKK	2011	2012	2013
Ympäristö							
Salkku	96	24 %	43 %	33 %	35 %	31 %	33 %
Tarkasteltavat hankkeet	18	33 %	33 %	33 %	17 %	33 %	50 %
Sosiaali ja terveys							
Salkku	15	0 %	20 %	80 %	53 %	40 %	7 %
Tarkasteltavat hankkeet	5	0 %	20 %	80 %	80 %	20 %	0 %

Vetäjämaa

Kuva 3.2 esittää selvitykseen valittuja 23 hanketta vetäjämaan mukaan ryhmiteltyinä. Tanska, Norja ja Ruotsi johtavat valtaosaa tarkasteltavista hankkeista. Kuvasta käy ilmi yksinomaan projektien lukumäärä, ei siis budjettivarojen jakautuminen Pohjoismaiden kesken.

Kuva 3.2 Tarkastelun kohteeksi valittujen hankkeiden vetäjämää

Muiden maiden osallistuminen

Tarkastelun kohteena olevat hankkeet ovat voittopuolisesti yhteistyöhankkeita. Kahdessatoista ympäristöhankkeessa ja neljässä sosiaali- ja terveysalan hankkeessa on mukana 3–5 Pohjoismaata, ks. Kuva 3.3. Lisäksi yhdessä projektissa on mukana Venäjä ja yhdessä Baltian maat.

Kuva 3.3 Tarkastellut hankkeet ryhmiteltyinä osallistuvien Pohjoismaiden lukumäärän mukaan

3.2 Tulokset

Pohjoismaisen hyödyn neljä kriteeriä

Selvityksen toimeksiannossa pohjoismainen hyöty on tiivistetty neljäksi kriteeriksi: Hankkeen tulee

- › tuottaa merkittävää myönteistä vaikutusta kansalliseen toimintaan verrattuna
- › ilmaista ja kehittää pohjoismaista yhteenkuuluvuutta
- › parantaa pohjoismaista osaamista ja kilpailukykyä
- › vahvistaa Pohjoismaiden kansainvälistä vaikuttavuutta.

Seuraavissa alaluvuissa esitellään selvityksen tulokset kunkin kriteerin osalta. Tulokset esitetään kootusti kaikkien projektien osalta eli hankkeita ei eritellä esimerkiksi koon tai sektorin mukaan. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, ettei hankkeiden välillä ole mainituista seikoista johtuvia järjestelmällisiä eroja, ja toiseksi siitä, että selvityksessä on mukana niin vähän hankkeita, että yksityiskohtaisemman jaon tekeminen olisi hankalaa, koska kussakin kategoriassa olisi tämän jälkeen vain muutamia hankkeita.

3.2.1 Myönteiset vaikutukset kansalliseen toimintaan verrattuna

Valtaosa hankkeista liittyy yleisen tason toimintasuunnitelmaan

Vajaat 80 prosenttia tarkastelluista hankkeista liittyy joko pohjoismaiseen tai kansalliseen yleisen tason toimintasuunnitelmaan, kuten Pohjoismaiden ministerineuvoston ympäristöyhteistyön toimintaohjelmaan 2009–2012, EU-ympäristömerkin toimintasuunnitelmaan (EU Ecolabel Work Plan 2011–2015) tai Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveystumppanuuteen. Lisäksi monien hankkeiden tausta-asiakirjoissa on selvästi kerrottu hankkeen kytköksistä kansallisiin ympäristö- tai terveystumppaanisiin strategia-alueisiin.

Pohjoismaisen yhteistyön synergia-vaikutukset

Kuvasta 3.4 käy ilmi, että tarkasteltujen hankkeiden mahdolliset pohjoismaiset synergia-vaikutukset on dokumentoitu suhteellisen heikosti.

Kuva 3.4 Niiden hankkeiden lukumäärä, jotka tuottavat pohjoismaista synergiaa

Hankkeet tuottavat huomattavaa synergiaa

Kuten kuvasta ilmenee, neljässä ympäristöhankkeessa ja kahdessa sosiaali- ja terveysalan hankkeessa pohjoismaisen yhteistyön on dokumentoitu tuottaneen synergiaa. Hankevetäjien haastattelut vahvistavat käsitystä siitä, että hankkeet tuottavat synergiaa osallistuvien maiden välille – ja tämä koskee myös niitä hankkeita, joihin liittyvissä asiakirjoissa synergia-vaikutuksia ei ole dokumentoitu. Kaikissa tapauksissa, joissa synergia-vaikutukset ovat jääneet dokumentoimatta, hankevetäjät pystyvät suullisesti vahvistamaan, että synergia-vaikutuksia on saatu, ja kertomaan, millaisista synergioista on kyse. Esimerkkinä pohjoismaisesta synergiaa monet hankevetäjät mainitsevat virallisten ja epävirallisten pohjoismaisten verkostojen luomisen. Useat heistä toteavat niin ikään, että eri Pohjoismaista kerätyn aineiston tutkiminen lisää sekä ympäristö- että terveysalalla pohjoismaisen tutkimuksen kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa yhteistyökumppanina tavalla, jota ei voitaisi saavuttaa pelkällä kansallisella tutkimuksella. Lisäksi pohjoismaisen tutkimus innottaa uusiin ja vivahteikkaampiin tuloksiin, sillä vaikka Pohjoismaat ovatkin pitkälti samankaltaisia, niiden poliittisissa painopisteissä ja yhteiskunnan toiminnassa on myös eroja. Pohjoismaisten tutkimushankkeiden tuloksia voidaan näin ollen käyttää päätöksenteon pohjana tai kansainvälisen tutkimuksen lähtökohtana paljon laajemmin kuin tutkimustuloksia, jotka pohjautuvat vain yhden maan väestöön ja oloihin.

3.2.2 Pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden ilmentäminen ja kehittäminen

Valtaosalla tarkastelun kohteena olevista hankkeista on eri Pohjoismaiden edustajista koostuva johtoryhmä tai operatiivinen työryhmä. Ainoastaan kahdella hankkeella sitä ei ole, ja yhdessä tapauksessa asiaa ei ole dokumentoitu. Hanketyöryhmässä on toisin sanoen jäseniä vähintään yhdestä muusta Pohjoismaasta jopa sellaisissa hankkeissa, joiden toteutusvaiheessa on mukana ainoastaan hankkeen vetäjää.

Useimpien tarkasteltujen hankkeiden tuotoksena on tulosten välittämiseen pyrkivien työpajojen, seminaarien tai vastaavien järjestäminen ja suorana tai epäsuorana tavoitteena monesti osallistujien verkostoitumisen tukeminen (ks. kuva 3.5).

Kuva 3.5 Niiden hankkeiden lukumäärä, joiden puitteissa on järjestetty työpajoja, seminaareja jne.

Miltei kaikki haastatellut hankevetäjät pitävät verkostoitumista yhtenä hankkeensa tärkeimmistä tuloksista – tai jopa sen tärkeimpänä tuloksena –, ja usein juuri verkostot määrittelee ”pohjoismaiseksi hyödyksi”. Kyse voi olla esimerkiksi tietyn alan tutkijaverkostoista tai Pohjoismaiden keskusvirastojen, ministeriöiden tai muiden tutkimusalan kannalta olennaisten viranomaisten verkostoista. Huomattakoon, ettei verkostoituminen aina ole projektitoiminnan tavoitteena, vaan verkostoja syntyy usein epävirallisesti ja hankevetäjät korostavat niitä etupäässä siksi, että ne luovat pohjaa tulevalle yhteistyölle. Mikäli hanketoiminnan tavoitteena on esimerkiksi tutkimusraportin tuottaminen, sillä on hankevetäjien mukaan vastaisuudessa paljon enemmän arvoa, kun hankkeessa saatu tieto jalkautetaan ja sitä levitetään (virallisessa tai epävirallisessa) verkostossa ja kun kyseinen verkosto muodostaa pohjan maiden väliselle vuoropuhelulle, yhteistyölle ja jatkotutkimukselle.

Kuva 3.6 ilmenee, monenko hankkeen pohjalta on kirjallisen aineiston mukaan virinnyt uusia pohjoismaisia aloitteita tai toimintoja. Usein tämä tarkoittaa virallisten verkostojen perustamista, työohjelmien ideointia (esimerkiksi Kestävän kulutuksen ja tuotannon työryhmän työohjelma vuodeksi 2015) tai uusia tutkimushankkeita.

Kuva 3.6 Niiden hankkeiden lukumäärä, joiden pohjalta on syntynyt uusia pohjoismaisia aloitteita tai hankkeita

Kuten kuvasta ilmenee, kyseinen osa-alue on jäänyt useissa ympäristöhankkeissa (11:ssä) dokumentoimatta (sosiaali- ja terveysalan hankkeista yhdessä). Tämä voi osaltaan johtua siitä, että hankkeet ovat haastateltujen hankevetäjien mukaan yleensä osa suurempaa tutkimushanketta, johon kuuluvat hankkeet ovat riippuvaisia toisistaan ja jotka ovat tutkimusnäkökulmasta osa laajempaa kokonaisuutta, minkä vuoksi niitä ei tässä selvityksessä pidetä *uusina* hankkeina. Tarkasteltu hanke voi toisin sanoen olla pilottihanke, jonka pohjalta toteutetaan uusia, syväluotaavampia tutkimushankkeita, tai se voi olla osa suurempaa tutkimushanketta tai hanke, jossa pyritään kokoamaan usean eri hankkeen tulokset yhteen synteesiraporttiin. Toisinaan haastateltujen hankevetäjien on ollut jopa hankalaa kertoa yksinomaan tarkasteltavasta hankkeesta mainitsematta aiempien tai seuraavien hankkeiden tuloksia. Jos hanke on osa suurempaa tutkimushanketta, tämä vaikuttaa tietenkin kyseisen hankkeen tuottamaan vaikutukseen, koska niin arviointi- kuin tutkimusnäkökulmastakin on vaikeaa osoittaa laajempaan kokonaisuuteen sisältyvän yksittäisen osahankkeen vaikutuksia.

Noin kolmessa neljäsosassa tapauksista voidaan todeta, että hankkeessa tuotettu tieto on jalkautettu kansainväliselle tasolle, ja tämä koskee sekä ympäristöalan että sosiaali- ja terveysalan hankkeita. Tällöin kyse on useimmiten asiantuntijaraporttien julkaisemisesta, hankkeen esittelemisestä kansainvälisissä konferensseissa, verkostojen luomisesta tai pohjoismaisten tietokantojen perustamisesta. Jalkauttamisen taso ei kuitenkaan käy ilmi tutkitusta aineistosta, sillä esimerkiksi hankkeen tulosten esittely ei vielä takaa niiden laajempaa hyödyntämistä. Haastateltujen hankevetäjien mukaan hankkeissa tuotetun tiedon jalkauttaminen onnistuu parhaiten perustettujen verkostojen välityksellä riippumatta siitä, onko kyse virallisista vai epävirallisista verkostoista. Näin varmistetaan tiedon ja tulosten jalkauttaminen kansallisiin tutkimuslaitoksiin, jolloin niitä voidaan hyödyntää muissa hankkeissa ja jolloin ne voivat tutkijoiden muun työn kautta toimia pohjana kansallisille tai EU-tason poliittisille aloitteille tai suuntaviivoille.

3.2.3 Pohjoismaisen osaamisen ja kilpailukyvyyn parantaminen

Noin 2/3 tarkastelluista hankkeista (16 hanketta 23:sta) on asiakirjojen mukaan käynnistänyt kansallisia tai kansainvälisiä toimia kokemusten keräämistä tai tiedonvälitystä varten, ks. Kuva 3.7. Tämä käsittää useimmiten hankkeen esittelyn

konferensseissa tai virallisten verkostojen kautta, ja dokumentoiduissa tapauksissa tulosten välittäminen on osa hankkeen tuotosta. Lisäksi haastateltujen hankevetäjien mukaan hankkeita esitellään konferensseissa ja asiantuntijafoorumeilla projektikauden päätyttyä. Hankkeita, joissa tietoa ja tuloksia levitetään pohjoismaisella tai kansallisella tasolla, on todennäköisesti kaiken kaikkiaan enemmän kuin luvuista ilmenee.

Kuva 3.7 Niiden hankkeiden lukumäärä, joissa on käynnistetty kansallisia tai kansainvälisiä toimia kokemusten keräämistä tai tiedonvälitystä varten

Huomattakoon, että kansallinen ja kansainvälinen tulosten ja tiedon välittäminen on tulkittava tässä selvityksessä asiantuntijoille, ei suurelle yleisölle suunnatuksi tiedonvälitykseksi. Missään tarkastelun kohteena olleessa hankkeessa ei ole dokumentoitu tulosten julkista välittämistä lukuun ottamatta projektin asiantuntijaraporttien mahdollista julkistamista, eikä haastatteluissakaan ole tullut esille sensuun-
taisia tietoja.

Noin puolet ympäristöhankkeista (10 hanketta 18:sta) on jättänyt dokumentoimatta pohjoismaisen osaamisen parantamisen, ks. Kuva 3.8. Sosiaali- ja terveysalan viiden hankkeen tausta-aineiston tiedot osoittavat hankkeiden parantavan pohjoismaista osaamista.

Kuva 3.8 Niiden hankkeiden lukumäärä, joiden on tarkoitus parantaa pohjoismaista osaamista

Haastattelujen nojalla on selvää, että ehdottomasti suurin osa ympäristöhankkeista tosiasiallisesti parantaa pohjoismaista (tutkimus)osaamista riippumatta siitä, onko sitä erityisesti määritelty hankkeen tavoitteeksi. Haastatelluista projekteista vain

yksi ei sellaisenaan paranna osaamistasoa. Siinä on kyse synteesiraportista, johon kootaan olemassa olevaa tietoa. Tätä tietoa kuitenkin välitetään eteenpäin.

Tarkastelluista hankkeista suhteellisesti suurempi osa ympäristöhankkeista (8 hanketta 18:sta) kuin sosiaali- ja terveyshankkeista (1 hanke viidestä) on dokumentoinut kiinnittävänsä huomiota pohjoismaisen kilpailukyvyyn parantamiseen, ks. Kuva 3.9.

Kuva 3.9 Niiden hankkeiden lukumäärä, jotka kiinnittävät huomiota pohjoismaisen kilpailukyvyyn parantamiseen

”Kilpailukyvyyn” käsite ymmärretään perinteisesti yritysten taitona toimia kilpailukykyisesti markkinoilla, mutta se voidaan tutkimushankkeiden yhteydessä laajentaa käsittämään tutkimuksellinen kilpailukyky, toisin sanoen muiden tutkimuslaitosten ja viranomaisten käsitykseen vaikuttavien tutkimustulosten luotettavuus ja painoarvo. Tutkimuksellinen kilpailukyky on haastateltujen hankevetäjien mukaan tärkeä tekijä ja moottori pohjoismaisessa tutkimusyhteistyössä ja tärkeä osatekijä pohjoismaisen tutkimuksen kansainvälisessä vaikuttavuudessa (ks. myös alaluku 3.2.4).

Koska hankesalkun tutkimusprojekteissa painotetaan usein ensisijaisesti ympäristön ja/tai terveyden parantamista, keskiössä eivät välttämättä ole erityisesti kaupalliset pohjoismaiset yritykset ja niiden edellytykset. Joissakin hankkeissa, kuten Joutsenmerkkiin liittyvissä hankkeissa, toimitaan kuitenkin epäsuorasti yritysten kilpailuedellytysten parissa. Se, että yritysten kilpailukyky epäsuorasti sisältyy hankkeeseen, ei välttämättä käy selkeästi ilmi hankeaineistosta eikä ole selvä myöskään mukana oleville tutkijoille.

3.2.4 Pohjoismaiden kansainvälisen vaikuttavuuden vahvistaminen

Valtaosassa tarkastelun kohteena olevista hankkeista (kaikkiaan 17:ssä hankkeessa 23:sta) hankkeen tuloksia välitetään erityistoimin Pohjoismaiden ulkopuolelle, useimmiten esittelemällä niitä kansainvälisissä konferensseissa tai kansainvälisillä foorumeilla, ks. Kuva 3.10.

Kuva 3.10 Niiden hankkeiden lukumäärä, joihin sisältyi tulosten välittäminen kansainvälisesti

Lisäksi haastatteluista ilmenee, että joidenkin hankkeiden tuloksia välitetään kansainvälisesti (useimmiten Euroopassa) esimerkiksi maiden ympäristöministeriöiden EU-työssä. Tutkijat ovat joissakin tapauksissa tuoneet oman lisänsä eurooppalaisten verkostojen/järjestöjen meneillään olevaan strategiatyöhön, esimerkiksi HEL-COMin strategiatyöhön, pohjoismaiseen ympäristöyhteistyön toimintaohjelmaan sekä EU-direktiivejä koskeviin neuvotteluihin, ja haastattelut viittaavatkin siihen, että projektitulosten välittäminen voi tapahtua epäsuorasti, vaikkei sitä olekaan mainittu erityisenä tuotoksena projektin perusteluissa.

Joissakin tarkasteltavissa hankkeissa (kaikkiaan 12 hankkeessa 23:sta) on dokumentoitu vuorovaikutus kansainvälisen tason vastaavien hankkeiden tai toimien kanssa, ks. Kuva 3.11.

Kuva 3.11 Niiden hankkeiden lukumäärä, jotka toimivat vuorovaikutuksessa kansainvälisen tason vastaavien projektien tai toimien kanssa

Huomattakoon kuitenkin, että useimmiten kyse on osallistumisesta verkostoon tai foorumiin, eikä vuorovaikutusta sen vuoksi painoteta hanketoiminnan kokonaiskirjossa.

Lähes kaikki haastatellut hankevetäjät korostavat, että heidän hankkeensa yksi tärkeä ja arvokas tulos on tutkimuksellisen kilpailukyvyn vahvistaminen. Hankevetäjien mukaan pohjoismaisen tason tutkimus ottaa Pohjoismaiden olojen, ehtojen ja toimintaedellytysten erot huomioon paremmin kuin vastaava kansallinen tutkimus, mikä lisää tutkimuksen merkitystä muiden maiden näkökulmasta. Pohjoismainen aineisto on luonnollisesti laajempi kuin yksittäisten maiden aineistot, ja sitä tutkimalla tuloksista tulee luotettavampia, ja samalla voidaan selvittää maiden välisiä

eroja. Kumpikin osatekijä vahvistaa pohjoismaisen tutkimuksen kansainvälistä vaikuttavuutta. Hankkeet auttavat näin mukana olevia tutkijoita saamaan tutkimusrahoitusta ja jatkamaan työtään saavutettujen tulosten parissa – kansallisesti, pohjoismaisesti tai tekemällä kansainvälistä yhteistyötä.

3.2.5 Poliittinen seuranta

Tarkastelun kohteena olevien hankkeiden kirjallisesta aineistosta puuttuu selvästi poliittisen seurannan dokumentointi, ks. Kuva 3.12. Tehtyjen haastattelujen perusteella tähän on kaksi syytä. Ensinnäkin mahdollinen poliittinen seuranta ei toteudu välittömästi hankkeen päätyttyä vaan ehkä vasta vuosien kuluttua, ja toisaalta näistä varsin rajallisista hankkeista saadaan hankevetäjien mukaan isoihin hankkeisiin verrattuna vähemmän sellaisia tuloksia, jotka antavat välittömästi aihetta poliittiseen seurantaan. Sikäli kuin asiakirjoissa kuvaillaan poliittista seurantaan, kyse on siitä, että tulokset on sisällytetty EU-ohjelmaan (ECLAIRE FP-7) tai että tulokset ovat ministeritason esittelyn jälkeen synnyttäneet lisätutkimusta kyseisellä alueella ja edistäneet UNEPin alaisen kansainvälisen päästösopimuksen aikaansaamista.

Kuva 3.12 Niiden hankkeiden lukumäärä, joiden tulokset ovat johtaneet poliittiseen seurantaan

Haastatellut hankevetäjät toteavat, että kansallisen, pohjoismaisen tai eurooppalaisen poliittisen tason ensisijainen vaikutus on epäsuora ja syntyy mukana olevien tutkijoiden muun toiminnan kautta, ei siis kyseisessä hankkeessa. Kyse voi olla esimerkiksi toimimisesta ministeriöiden tai keskusvirastojen neuvonantajana tai osallistumisesta eurooppalaiseen verkostoon tai asiantuntijafoorumeille.

Haastatteluista syntyy lisäksi sellainen vaikutelma, etteivät kaikki hankevetäjät katso vastuunsa hankkeen tulosten saattamisesta päätöksentekijöiden tietoisuuteen ulottuvan pitemmälle kuin projektitoiminnan kuvaukseen on kirjattu. Lisäksi korostetaan, että mielenterveyteen ja opportunistisiin infektioihin liittyvissä terveysalan hankkeissa Pohjoismaiden neuvoston koetaan pitävän tutkimusaloja tärkeänä, mutta että kansallisella tasolla ne eivät ole kenenkään vastuulla, eikä poliittisen tason seuranta sen vuoksi kuulu millekään kansalliselle viranomaiselle.

3.3 Käsittely

Pohjoismaiden ministerineuvoston hankekäsikirjassa on ohjeet hankkeiden valmistelulle, toteutukselle ja päättämiselle. Tämän selvityksen yhteydessä on käynyt sel-

väksi, että käsikirjan ohjeiden noudattamisessa on parantamisen varaa. Kokonaiskuvan saaminen hankesalkusta, tarkasteltavaksi otettavien hankkeiden valinta yms. on ollut haastavaa, koska tietokannoissa olevat tiedot hankkeiden tyypistä ja senhetkisestä tilasta eivät ole olleet ajantasaisia eivätkä luotettavia. Koska tietokannoissa oli sitä paitsi varsin vähän tietoa hankkeiden päämääristä ja tuloksista, selvityksen tekeminen edellytti aineiston hankkimista kunkin hankkeen käsittelijältä.

Projektiaineisto, kuten hakemus ja muu hankkeen varhaisvaiheen aineisto, sisältää yleensä jokseenkin hyvin tietoa hankkeen perusideasta, mutta hankkeen päätökseen liittyvä aineisto on monesti huomiota herättävän niukkaa. Useimmiten se käsittää vain hankkeen tuotoksen (tyypillisesti raportin). Vain hyvin harvoista hankkeista on saatavilla hankkeen päätteeksi laadittu varsinainen tilannekuvaus, jossa tarkasteltaisiin suunniteltujen tavoitteiden saavuttamista. Myöskään hankkeiden varsinaisia väli- ja loppuarviointoja ei ole dokumentoitu. Todettakoon, ettei hankkeen budjetin suuruus näytä liittyvän saatavilla olevan dokumentoinnin määrään.

Tarkastelun kohteena olevista 23 hankkeesta vain kahdesta on ollut mahdollista saada sekä projektihakemus, toimintasuunnitelma, väliraportti että loppuraportti – vaikka näitä asiakirjoja voisi odottaa jokaisessa hankkeessa. Esimerkit kuitenkin osoittavat, että kaiken tarpeellisen dokumentoinnin kokoaminen on luonnollisesti mahdollista – ja että niin myös käytännössä tapahtuu.

Havaintomme ovat samansuuntaisia kuin Valtiontalouden tarkastusviraston vuoden 2014 alussa esittämät huomautukset ohjelmien hallinnoinnista, joissa muun muassa mainitaan puutteet tukirahojen hallinnointiin liittyvien menettelytapojen ja käsittelyn kuvauksessa sekä paremman jäsentelyn ja selkeän vastuunjaon tarve muun muassa tuensaajan raportin yhteydessä. Valtiontalouden tarkastusvirasto suosittelee, että ”PMN laatii erityisen käsikirjan, ohjeet tai hankekäsikirjan lisäosan, johon sisältyvät ohjelmien hallinnointia koskevat määräykset ja rutiinit sekä erityisehdot ja menettelytavat. Siinä voidaan myös selkeyttää tehtävän- ja vastuunjakoa ja laatia standardimuodot ja tarkistuslistat niitä tarkastuksia varten, joita PMN:n tulee suorittaa tuensaajan esitettyä hankkeen tilityksen, tilintarkastusraportin ja tuloraportin.”

Tämä suositus tukee selvityksessä tehtyjä havaintoja. Kuten selvityksestä ilmenee, hankkeiden tuloksia ja pohjoismaista hyötyä ei ole dokumentoitu, ja niitä asiakirjoja, joista tällaisen dokumentoinnin voisi odottaa löytyvän, ei usein ole saatavilla. Pohjoismaiden ministerineuvoston projektiohjausvälineitä ja niiden aktiivista käyttöä on sen vuoksi syytä vahvistaa.

4 Päätelmät

Pohjoismaiden ministerineuvoston projektitoiminta on mittavaa, ja projekti- ja ohjelmatoiminnan osuus budjetista on yli puolet. Pohjoismaiden neuvoston tarkastuskomitea on käynnistänyt tämän nojalla selvityksen joidenkin tarkastelun kohteeksi valittujen hankkeiden toteutuksesta ja vaikutuksesta.

Selvityksen kohteeksi on valittu ympäristöalan sekä sosiaali- ja terveysalan hankkeita (jotka ovat päättyneet kaudella 2011–2013). Selvityksessä painotetaan erityisesti a) hankkeiden pohjoismaista hyötyä, b) mahdollista poliittista seurantaa ja c) sitä, miten tuloksia ja myönteisiä vaikutuksia on tuotu suuren yleisön tietoisuuteen ja saataville.

Selvitys käsittää 23 sattumanvaraisesti valittua hanketta, jotka ovat päättyneet kaudella 2011–2013. Hankkeiden sektorijakauma ja budjettiluokka kuvastavat hankesalkkua.

Esittelemme jäljempänä selvityksen yleispäätelmän sekä yksityiskohtaisemmat päätelmät aiemmin mainittujen a–c-kohtien osalta.

4.1 Yleispäätelmä

Selvityksen yleispäätelmä on, että niissä hankkeissa, joista dokumentointiaineistoa on ollut saatavilla, pohjoismaisen hyödyn, poliittisen seurannan ja tulosten julkisen välittämisen taso on ollut tyydyttävä. Selvityksen nojalla ei voi havaita hankkeen koosta tai sektorista johtuvia selkeitä eroja.

Yleispäätelmä on samalla se, että pohjoismaista hyötyä on vaikea määritellä tehokkuuden käsitteenä – ja ettei sitä ole yleensä määritelty tarkastelluissa 23 hankkeessa. Sen vuoksi tätä mittaria on luonnollisesti myös vaikea ottaa huomioon hankkeiden loppuraporteissa. Yleensä hankevetäjät pystyvät haastatteluissa tekemään suullisesti selkoa pohjoismaisesta hyödyistä ja poliittisesta seurannasta – silloinkin, kun tämä ei näy hankeasiakirjoissa.

Yleispäätelmänä on, että hankkeiden pohjoismaisen hyödyn, poliittisen seurannan ja tulosten julkisen levittämisen dokumentointi on puutteellista. Tutkimuksen nojalla ei voi sanoa, ettei dokumentointia olisi olemassa, sillä olemme tarkastelleet

ainoastaan tiettyjä asiakirjoja kunkin hankkeen osalta. Tutkimus kuitenkin osoittaa, ettei hankkeiden pohjoismaista hyötyä, poliittista seuranta ja tulosten julkista välittämistä ole dokumentoitu riittävästi sellaisin asiakirjoin, joista senkaltaisen dokumentoinnin normaalisti olettaisi löytyvän, esimerkiksi arvioinnein ja projektien loppuraporttien, koska näitä ei usein ole saatavilla. Loppuraporttien puuttuminen on sinällään huolestuttavaa. Pohjoismaiden ministerineuvoston projektiohjausvälineitä ja niiden aktiivista käyttöä on sen vuoksi syytä vahvistaa. Pohjoismaiden ministerineuvoston kannattaa siinä yhteydessä kiinnittää huomiota oman organisaationsa Pohjoismaisen energiantutkimuksen projektiohjausvälineisiin ja -käytäntöihin; se on nimittäin vakiinnuttanut käytännön pyytää väli- ja loppuraportit tukea saaneilta hankkeilta, ja sama käytäntö on muun muassa pohjoismaisilla kehitysyhteistyöjärjestöillä.

4.2 Yksityiskohtaiset päätelmät

Jäljempänä ovat yksityiskohtaisemmat päätelmät hankkeiden pohjoismaisesta hyödystä, poliittisesta seurannasta, tulosten julkisesta välittämisestä ja PMN:n hankeohjausvälineistä.

4.2.1 Hankkeiden pohjoismainen hyötyvaikutus

Pohjoismaista hyötyä on yleensä vaikea määritellä. Selvityksen toimeksiannossa pohjoismainen hyöty on tiivistetty neljäksi kriteeriksi: Hankkeen tulee: (i) tuottaa merkittävää myönteistä vaikutusta kansalliseen toimintaan verrattuna, (ii) ilmaista ja kehittää pohjoismaista yhteenkuuluvuutta, (iii) parantaa pohjoismaista osaamista ja kilpailukykyä ja (iv) vahvistaa Pohjoismaiden kansainvälistä vaikuttavuutta.

Nämä neljä kriteeriä on määritelty jälkikäteen nyt käsillä olevaa selvitystä varten. Sen vuoksi ei voi myöskään odottaa, että tarkastelluissa hankkeissa olisi raportoitu järjestelmällisesti näiden kriteerien osalta. Tämän nojalla ei ole yllättävää, että hankkeiden pohjoismaista hyötyä on ollut vaikea selvittää käsillä olevista hankkeasiakirjoista. Tarkastelu kuitenkin osoittaa samalla, ettei pohjoismaista hyötyä ole määritelty konkreettisesti eikä operationalisoitu eri hankkeissa – ja että pohjoismaisesta hyödystä raportoidaan yleensä varsin vähän riippumatta käsitteen määritelmästä tai operationalisoinnista.

Päätelmä on, että pohjoismainen hyöty tulee vastedes operationalisoida selkeämmin, toisaalta yleisin termein, toisaalta suhteessa konkreettisiin hankkeisiin. Haastattelut hankevetäjät ovat tehneet selkoa omien hankkeidensa pohjoismaisesta hyödystä, ja haastatteluista käy ilmi, että pohjoismainen hyöty on mahdollista – ja että hankkeet todella tuottavat sitä.

Haastattelujen nojalla voimme päätellä, että osa hankkeista tuottaa pohjoismaista hyötyä luomalla maiden välille synergiaa, tekemällä tutuksi ja verkottamalla pohjoismaisia laitoksia sekä parantamalla pohjoismaista osaamista ja kilpailukykyä, mikä lisää myös Pohjoismaiden kansainvälistä vaikuttavuutta.

Toteamme myös, että monet hankeavustukset ovat suhteellisen pieniä. Tämä voi lisätä joustavuutta ja laaja-alaisuutta, mutta aiheuttaa myös hajontaa ja painopisteen

hämärtymistä. Päätelmä on, että Pohjoismaiden ministerineuvoston hankemäärärahojen keskittäminen harvalukuisempiin hankkeisiin – ja siten keskimääräisten hankkeidjettien kasvattaminen – edistäisi yleisesti hankkeiden tehoa. Samalla hankeohjaus ja hankkeiden hallinnointi olisi helpommin hahmotettavissa.

4.2.2 Poliittinen seuranta

Hankkeiden poliittinen seuranta on yleensä dokumentoitu hankeaineistossa suhteellisen heikosti – vielä heikommin kuin hankkeiden pohjoismainen hyötyvaikutus. Tämä ei ole yllättävää, koska poliittinen seuranta, sikäli kuin sitä tapahtuu, toteutuu usein hankkeiden jo päätyttyä.

Päättelemme tämän nojalla – samoin haastattelujen nojalla, jotka viittaavat siihen, että poliittinen seuranta on monissa tapauksissa täysin mahdollista –, että hankkeiden poliittinen seuranta on yleensä odotetulla tasolla. Harvalukuisemmat ja suuremmat hankkeet (vrt. aiempi alaluku 4.2.1) tarjoavat paremman mahdollisuuden siihen, että PMN:n rahoittamien hankkeiden poliittinen seuranta lisääntyy.

4.2.3 Vaikutusten saattaminen yleiseen tietoisuuteen

Projekteja on pyritty jo vuosien ajan vähentämään ja toimenpiteitä kohdentamaan osittain siksi, että niiden myönteiset vaikutukset voitaisiin tunnistaa ja esitellä.

Monet hankkeet ovat julkistaneet joko omilla tai muilla tärkeillä verkkosivuilla raportteja, joihin hankkeen tulokset on koottu, ja tulokset ovat siten kiinnostuneiden ulottuvilla. Hankkeet esittelevät näin tuloksiaan, mutta raporttien luonteesta johtuen ne kiinnostavat lähinnä asiantuntijoita, ja myös hankkeen tuloksia esitellään asiantuntijakonferensseissa tai -verkostoissa. Selvityksessä ei ole havaittu esimerkkejä siitä, että suuri yleisö olisi ollut hankkeiden tulosten esittelyn kohde-ryhmänä.

Sikäli kuin rahoituksen myöntäjä vastedes toivoo tulosten välittyvän suurelle yleisölle, tämä olisi hyvä sisällyttää yhdeksi myöntöpäätöksen kriteeriksi, varsinkin siitä syystä, että se kannustaisi hankevetäjää kiinnittämään huomiota asiaan. On kuitenkin epäselvää, missä määrin tutkimushankkeiden tulokset sellaisenaan tosiasiassa kiinnostavat suurta yleisöä, sillä projektit ovat usein osa suurempaa tutkimushanketta ja niiden aiheet ovat pitkälle erikoistuneita.

4.2.4 Hankeohjausjärjestelmä

Hankkeiden avainasiakirjat eivät ole järjestelmällisesti saatavilla tietokannoissa. Sen vuoksi selvityksen päätelmä onkin (vrt. yleispäätelmä aiemmassa alaluvussa 4.1), että PMN:n tulee parantaa hankeohjausvälineitään ja etenkin käsikirjan järjestelmällistä ja jäsenneiltyä käyttöä käytännön työssä. Tämä päätelmä on samansuuntainen Valtiontalouden tarkastusviraston helmikuussa 2014 antaman raportin kanssa. Lisäksi saatavilla olevasta aineistosta puuttuvat hankkeiden loppuarvioinnit, mikä viittaa siihen, että PMN:n hankeohjauksessa keskitytään enemmän hankkeiden käynnistämiseen kuin niiden todellisten tuotosten seurantaan, ja kannattaisikin

arvioida järjestelmällisesti, ovatko hankkeet todella saavuttaneet suunnitellun tavoitteensa.

Tämän lisäksi on huomionarvoista, että tarkastelun kohteeksi valituista hankkeista yhtä ei ollut aloitettukaan, vaikka hanke mainittiin loppuun saatetuksi vuonna 2012 ja vaikka sihteeristö ja ohjelmahallinto olivat laatutarkastaneet bruttolistan useaan otteeseen.

Liite A

Arviointikehys

Perustiedot

Nimi:	
Päättymisvuosi:	
PMN:n rahoitus:	
Kokonaisbudjetti:	
Vetäjä:	
Yhteyshenkilö:	

Arvioinnin tausta-asiakirjat

	Käytettävissä arviointiin	Käytetty arvioinnissa
Hankehakemus/-kuvaus		
Hankesopimus		
Toimintasuunnitelma		
Väliraportti		
Loppuraportti / hankkeen päätteeksi laadittu tilannekuvaus		
Arviointi (sisäinen/ulkopuolinen)		
Lehdistötiedotteet		
Kokouspöytäkirjat		
Muu		

Tavoitteet ja tulokset

Lyhyt tavoitteen kuvaus:	
Odotetut tulokset:	
Saavutetut tulokset:	

Pohjoismainen hyöty, kriteeri 1:
Merkittävän myönteisen vaikutuksen tuottaminen verrattuna vastaavaan kansallisen tason toimintaan

Liittyykö hanke yleisen tason toimintasuunnitelmaan? Mihin?	
Mistä Pohjoismaista hankkeessa on kumppaneita?	
Onko pohjoismaisella yhteistyöllä ollut synergivaikutuksia? Mitä?	

Pohjoismainen hyöty, kriteeri 2:
Pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden ilmaiseminen ja kehittäminen

Onko hankkeella ohjausryhmä, jossa kaikki Pohjoismaat ovat edustettuina? Jossa jotkin Pohjoismaat ovat edustettuina?	
Onko hankkeella operatiivinen työryhmä tai vastaava, jossa kaikki Pohjoismaat ovat edustettuina? Jossa jotkin Pohjoismaat ovat edustettuina?	
Onko järjestetty Pohjoismaiden yhteisiä työpajoja, seminaareja tai vastaavia? Missä?	
Onko hankkeen pohjalta virinnyt uusia pohjoismaisia aloitteita/toimintoja? Mitä?	
Onko tulokset/vaikutukset jalkautettu kansainvälisesti? Miten?	

Pohjoismainen hyöty, kriteeri 3: Pohjoismaisen osaamisen ja kilpailukyvyn parantaminen

Onko hankkeessa käynnistetty kansallisia tai kansainvälisiä toimia kokemusten keräämistä / tiedonvälitystä varten? Mitä?	
Sisältyikö hankkeeseen kansainvälinen tulosten/vaikutusten välittäminen? Minkä?	
Onko kysymys pohjoismaisen osaamisen lisäämisestä ollut osa hankkeen tuotosta? Miten?	
Onko kysymys pohjoismaisen kilpailukyvyn lisäämisestä ollut osa hankkeen tuotosta? Miten?	

Pohjoismainen hyöty, kriteeri 4: Pohjoismaiden kansainvälisen vaikuttavuuden vahvistaminen

Onko hankkeen tulosten/vaikutusten välittäminen Pohjoismaiden ulkopuolelle ollut osa hankkeen tuotosta? Mihin ja millä tavoin?	
Onko hanke ollut vuorovaikutuksessa vastaavien kansainvälisten hankkeiden/toimien kanssa? Minkä?	

Poliittinen seuranta

Onko poliittista seurantaa tapahtunut kansallisesti, pohjoismaisesti tai kansainvälisesti ja mitä seurantaan on sisältynyt?	
---	--

Liite B Tarkasteltavat hankkeet

Hankkeen nimi	Sektori	Budjetti (myönnettyt varat)	Päättymis- vuosi	Haastat- telu
Ecotox Repro-Test Endpoint harmonisation	Ympäristö	100 000	2012	Kyllä
Merikuljetusten ohjausmallien kartoitus	Ympäristö	100 000	2012	Ei
Implementation work of the PPP and SUD in the Northern zone and Steering group	Ympäristö	115 147	2013	Ei
Uusien terveydelle ja ympäristölle vaarallisten aineiden esiintyminen ympäristössä - pohjoismainen seulonta- ja tiedotusyhteistyö 2012	Ympäristö	130 000	2012	Kyllä
Paras käytettävissä oleva tekniikka (BAT) louhintamelun vähentämiseksi, esitutkimus	Ympäristö	150 000	2013	Ei
Joutsenmerkki pienyhdyskunnissa, esitutkimus	Ympäristö	150 000	2013	Kyllä
Carbon leakage from a Nordic perspective	Ympäristö	200 000	2012	Ei
Environmental economic research as a tool to combat eutrophication in the Baltic Sea	Ympäristö	250 000	2013	Kyllä
Joutsenmerkki 2015 – Joutsenmerkin ja EU-ympäristömerkin vertailu	Ympäristö	250 000	2013	Ei
Ammoniakkipäästöjen spatio-temporaalisen mallin kehittäminen ja soveltaminen osana EMEP-mallia	Ympäristö	300 000	2013	Ei
Viranomaisten ja etujärjestöjen pohjoismainen yhteistyö monikäyttöisten golfkenttien ja toimivien ekosysteemien luomiseksi	Ympäristö	369 000	2011	Kyllä
Miten kompensoida ympäristömaksujen ja ympäristölle haitallisten tukien leikkaamisen jakaumavaikutusta	Ympäristö	400 000	2011	Ei
Atmospheric emissions, human exposure and risk of carcinogens in four Nordic Countries	Ympäristö	450 000	2013	Kyllä
Ecodesign and Future Product Policy	Ympäristö	500 000	2013	Kyllä
Greening the Economy: Nordic experiences and challenges ("Synthesis report")	Ympäristö	500 000	2011	Ei
Tracking environmental impact in global product chains	Ympäristö	500 000	2012	Kyllä
Effects on mammary gland development	Ympäristö	550 100	2012	Ei
The Global Mercury Assessment, sources, emissions and transport	Ympäristö	1 100 000	2013	Ei
Prevention and management of HIV/AIDS and opportunistic infections in NW Russia II	Sosiaali ja terveys	250 000	2011	Kyllä
Terveyttä edistävien elämäntapojen pohjoismainen koulutus, pilottihanke	Sosiaali ja terveys	500 000	2011	Kyllä
Pohjoismainen hyvinvointimalli ja terve, aktiivinen ikääntyminen	Sosiaali ja terveys	1 000 000	Ei alkanut	
Nordic Technology Transfer Network in the Health Care Sector	Sosiaali ja terveys	1 481 500	2011	Kyllä
NHV:n puitesopimus, mielenterveysalan toimintasuunnitelma	Sosiaali ja terveys	5 000 000	2011	Kyllä
Syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien sisällyttäminen Terveys ja hyvinvointi -globalisaatioaloitteeseen, työelämään osallistamisen hanke	Sosiaali ja terveys	5 800 000	2012	Ei

Kuva **Fejl! Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..1** selvitystä varten

Niiden hankkeiden lukumäärä, joista pääasiakirjat saatiin

Ansøgning

Midtvejsstatus

Afsluttende projektstatus

Mødereferater

= Hakemus

= Väliraportti

= Hankkeen päättävä tilannekuvaus

= Kokouspöytäkirjat

Kuva **Fejl! Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..2**

Tarkastelun kohteeksi valittujen hankkeiden vetäjämaa

Danmark

Norge

Sverige

Finland

Island

= Tanska

= Norja

= Ruotsi

= Suomi

= Islanti

Kuva **Fejl!** Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..3
Pohjoismaiden lukumäärän mukaan

Tarkastellut hankkeet ryhmiteltyinä osallistuvien

1–2 lande

= 1–2 maata

3–5 lande

= 3–5 maata

Miljø

= Ympäristö

Social & Sundhed

= Sosiaali & terveys

Kuva **Fejl!** Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..4
synergiaa

Niiden hankkeiden lukumäärä, jotka tuottavat pohjoismaista

Nordiske synergier

= Pohjoismaista synergiaa

Ingen nordiske synergier

= Ei pohjoismaista synergiaa

Uoplyst

= Ei ilmoitettu

Miljø

= Ympäristö

Social & Sundhed

= Sosiaali & terveys

Kuva **Fejl! Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..5** *Järjestetty työpajoja, seminaareja jne.*

Niiden hankkeiden lukumäärä, joiden puitteissa on

Har afholdt workshops el. lign.

Har ikke afholdt workshops el. lign.

Uoplyst

Miljø

Social & Sundhed

Järjestetty työpajoja jne.

Ei ole järjestetty työpajoja jne.

Ei ilmoitettu

Ympäristö

Sosiaali & terveys

Kuva **Fejl! Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..6** *uusia pohjoismaisia aloitteita tai hankkeita*

Niiden hankkeiden lukumäärä, joiden pohjalta on syntynyt

Nye initiativer/projekter

Ingen nye initiativer/projekter

Uoplyst

Miljø

Social & Sundhed

= Uusia aloitteita/hankkeita

= Ei uusia aloitteita/hankkeita

= Ei ilmoitettu

= Ympäristö

= Sosiaali & terveys

Kuva **Fejl!** Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..7 Niiden hankkeiden lukumäärä, joissa on käynnistetty kansallisia tai kansainvälisiä toimia kokemusten keräämistä tai tiedonvälitystä varten

Tiltag igangsat

Ingen tiltag igangsat

Uoplyst

Miljø

Sundhed

= Käynnistetty toimia

= Ei käynnistetty toimia

= Ei ilmoitettu

= Ympäristö

= Terveys

Kuva **Fejl!** Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..8 Niiden hankkeiden lukumäärä, joiden on tarkoitus parantaa pohjoismaista osaamista

Øger nordiske kompetencer

Øger ikke nordiske kompetencer

Uoplyst

Miljø

Sundhed

= Parantaa pohjoismaista osaamista

= Ei paranna pohjoismaista osaamista

= Ei ilmoitettu

= Ympäristö

= Terveys

Kuva **Fejl!** Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..9
pohjoismaisen kilpailukyvyyn parantamiseen

Niiden hankkeiden lukumäärä, jotka kiinnittävät huomiota

Fokus på forbedret konkurrenceevne

Ikke fokus på forbedret konkurrenceevne

Uoplyst

Miljø

Sundhed

= Huomio kilpailukyvyyn parantamiseen

= Ei huomiota kilpailukyvyyn parantamiseen

= Ei ilmoitettu

= Ympäristö

= Terveys

Kuva **Fejl!** Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..10
välittäminen kansainvälisesti

Niiden hankkeiden lukumäärä, joihin sisältyi tulosten

International formidling af resultater

Ingen international formidling af resultater

Uoplyst

Miljø

Social & Sundhed

= Tuloksia välitetään kansainvälisesti

= Tuloksia ei välitetä kansainvälisesti

= Ei ilmoitettu

= Ympäristö

= Sosiaali & terveys

Kuva Fejl! Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..11 Niiden hankkeiden lukumäärä, jotka toimivat vuorovaikutuksessa kansainvälisen tason vastaavien projektien tai toimien kanssa

Samspil med lignende tiltag/projekter

= Vuorovaikutusta vastaavien hankkeiden tai toimien kanssa

Intet samspil med lignende tiltag/projekter

= Ei vuorovaikutusta vastaavien hankkeiden tai toimien kanssa

Uoplyst

= Ei ilmoitettu

Miljø

= Ympäristö

Social & Sundhed

= Sosiaali & terveys

Kuva Fejl! Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet..12 Niiden hankkeiden lukumäärä, joiden tulokset ovat johtaneet poliittiseen seurantaan

Politisk opfølgning

= Poliittista seuranta

Ingen politisk opfølgning

= Ei poliittista seuranta

Uoplyst

= Ei ilmoitettu

Miljø

= Ympäristö

Sundhed

= Terveys